

Szócs Erzsébet

Hermeneutical Presuppositions for Teaching Literature

Keywords: time to be spent, establishing contact, dialogicity, intertextuality, interpretation, reception of aesthetics, paradigm shift

The thoughts expressed in this study about the possibilities of making the encountering and understanding of literary texts more experiential were generated by the crisis of reading and the problematic nature of students' reading comprehension. Our time's mostly visual culture doesn't favor the necessary dialogic connection with literary works. It doesn't allow time investment, moreover it promotes superficiality and ignoring correlations. This is why it is crucial for literature courses to become a means and scene of connecting with literary works and reading. Hans-Georg Gadamer's hermeneutics provide a solid basis and background for a change of approach which defines dialogicity as a relationship of mutual understanding and at the same time it presents the possibility of a non-chronological historicity. Hans-Robert Jauss's reception of aesthetics also provides clues for literature teachers on the methodological dimension of the process of reading and understanding.

Presupoziții hermeneutice pentru predarea literaturii

Cuvinte cheie: expunere, contact, dialog, intertextualitate, interpretare, estetica receptării, schimbare de paradigmă

Reflexiile din acest studiu despre posibilitățile de abordare într-un mod experimental ale actului înțelegerii operelor literare și contactul cu acestea au fost evocate de criza lecturii și comprehensiunea problematică a textelor în rândurile elevilor. Cultura contemporană predominant vizuală nu favorizează expunerea la operele de artă, mai degrabă promovează superficialitate și ignorarea relațiilor, conexiunilor. Prin urmare, este esențial ca orele de literatură să devină scenele lecturii și ale contactelor directe cu operele literare. Hermeneutica lui Hans-Georg Gadamer care definește dialogicitatea ca relație de înțelegere, asigură o fundație pentru schimbarea de paradigmă față de operele literare și totodată oferă posibilitatea unei istoricități non-cronologice. Estetica receptării a lui Hans-Robert Jauss prezintă puncte de referință sau modele pentru profesorii de literatură privind metodologia lecturii și interpretarea textelor literare.

Móré Tünde

Travel and Devotion in Péter Laskai Csókás' Speculum exilii (1581)

Keywords: Speculum exilii, travel, curiosity, Péter Laskai Csókás

The paper focuses on the 4th chapter of the work entitled *Speculum exilii* by Péter Laskai Csókás. So far this part was interpreted as travel theory by Gabriella Hubert, although there are some details which could offer another possibility. *Speculum exilii*, according to the author's preface, is a handbook to praying. While interpreting travel possibilities, the text forms an opinion on devotional practices, on which I aim to survey.

Călătorie și cuvioșenie în lucrarea Speculum exilii (1581) de Laskai Csókás Péter

Cuvinte cheie: Speculum exilii, călătorie, curiozitate, Péter Laskai Csókás

Studiul se concentrează asupra capitolului al 4-lea din lucrarea *Speculum exilii* de Laskai Csókás Péter. Acest capitol a fost considerat ca și teorie a călătoriilor de către Gabriella Hubert, dar câteva fragmente oferă o altă tipologie. Urmând cele declarate de autorul operei în prefața se poate vorbi mai degrabă de o care de rugăciuni – și astfel capitolul se analizează ca un text pus în slujba practicilor devoționale.

Papp Kinga

Forms of Self-representation in Apor István's Letter Book

Keywords: Apor István, letters, correspondence, simulatio, dissimulatio

The paper analyzes the letter book compiled by Apor István, the Transylvania's treasurer, which contains the copies of the letters sent to Vienna between 1696–1701. After a short presentation of the manuscript, the research focuses on the letters sent by Apor István to the Hungarian noblemen in Vienna. It centers on the self-representation, the simulation and dissimulation towards some of the letters' recipients, the evaluation of self-activity and also some descriptions of his contemporaries. The letters reveal the powerful nobleman, humble and shrewd, ironic and pious, who tries to find the appropriate voices for the various situations and people, representing himself according to social expectations. His letters are a good example of the political discourse through which the author identifies himself through religion, the relationship with his country and his contemporaries. Due to his dominant character, and the suspicious financial activities,

Apor repeatedly needed to improve his own image through simulation and dissimulation. To this aim he used not only his letters but also his influence, convincing other people to act in his favor.

Formele auto-reprezentării în jurnalul de corespondență a lui Apor István

Cuvinte cheie: Apor István, corespondență, simulatio, dissimulatio

Lucrarea de față prezintă analiza jurnalului de corespondență a lui Apor István, trezorierul Transilvaniei, care conține copiile scrisorilor trimise la Viena între anii 1696–1701. După prezentarea acestui manuscris, cercetarea se axează pe scrisorile trimise de Apor István nobililor maghiari de la Viena. Se urmăresc modalitățile de auto-prezentare, utilizarea simulării și disimulării față de anumiți destinatari, evaluarea propriei activități, precum și caracterizări ale unora dintre contemporanii săi. În scrisori se regăsește nobilul puternic, umil, șiret, ironic, pios, care încearcă să găsească vocea potrivită în situații și cu destinatari diferiți, reprezentându-se pe sine conform așteptărilor sociale. Scrisorile sale sunt un bun exemplu de discurs politic în care autorul se auto-identifică prin religie, prin relația sa cu țara precum și prin relația cu contemporanii săi. Din cauza personalității sale dominante și activităților financiare oneroase, Apor avea nevoie în mod repetat de îmbunătățirea propriei imagini, de simulare și disimulare; în acest scop se folosea nu numai de propriile scrisori ci și de influența sa, convingând și pe ceilalți să acționeze în favoarea lui.

Rácz Emese

Ferenc Pápai Páriz: The History of the Nagyenyed/Aiud College of the Reformed Church and the Manuscript Variants

Keywords: Aiud–Nagyenyed, Bethlen College, manuscript, college history, 18th century, Ferenc Pápai Páriz, Gyula István Szigeti, József Inczédi, István Vásárhelyi Tőke, Károly Herepey, Péter Bod

Many manuscripts of Bethlen College history have been preserved to the present day. This study attempts to take stock of these. Chronologically first arose at the beginning of the 18th century, the Latin work of Ferenc Pápai Páriz: *Illustris Collegii Bethleniani Albano Enyediensis Origo Progressus*, which gives the history of the college from its founding until its destruction in 1704. It also publishes Pápai's correspondence regarding the scholarship of Frankfurt am Oder. This work of Pápai is preserved nowadays in Bethlen Library in Nagyenyed. The next history of

Bethlen College was written by Gyula István Szigeti and József Inczédi, complementing the work of Pápai. It remained two copies of the college history of Vásárhelyi Tőke. Károly Herepey, who was a professor was the first who had written the college history in Hungarian language and presented the events until 1716. Finally, the study examines how Bod's church history had used certain passages of Pápai's history.

Istoria Colegiului Reformat din Aiud de Pápai Páriz Ferenc și variantele manuscrise ale acesteia

Cuvinte cheie: Aiud, Colegiul Bethlen, manuscris, istoria colegiului, secolul 18., Ferenc PápaiPáriz, Gyula István Szigeti, József Inczédi, István Vásárhelyi Tőke, Károly Herepey, Péter Bod.

Au fost păstrate până-n prezent mai multe istorii ale Colegiului Bethlen din Aiud. Prezenta lucrare urmărește evidențierea acestora. Prima dintre ele este scrisă în limba latină de către Ferenc Pápai Páriz: *Illustris Collegii Betleniani Albano-Enyediensis Origo et Progressus*. Aceasta redă istoria Colegiului de la fondare și până în anul 1704, precum și corespondența autorului pe marginea bursei de la Frankfurt am Oder. Exemplarul autograf este păstrat la Biblioteca Bethlen din Aiud. Următoarea lucrare este întocmită de către Gyula István Szigeti și József Inczédi, iar apoi de István Vásárhelyi Tőke, și vine în completarea istoriei lui Pápai. Károly Herepey, fostul profesor al Colegiului a scris istoria acestuia pentru prima oară în limba maghiară, urmărind firul evenimentelor până în 1716. În final, prezentul studiu analizează măsura în care Péter Bod a utilizat părți din lucrarea lui Pápai în istoria sa ecleziastică.

Bartha Katalin Ágnes

Theatrical Profession and Prestige in the Last Decades of the 19th Century in Cluj

Keywords: Hungarian National Theatre from Cluj, institution management, socioeconomic organization, nineteenth-century theatre, theatrical profession, prestige, performers' status, artistic production, marketplace, mobility of labour, social groups, social identity, lines of business, gender distribution

The study analyzes the professionalization of acting at the Hungarian National Theatre from Cluj in the last four decades of the 19th century. The first part deals with the evolution of both

institutional management and of theatrical profession in cultural, legal and economic aspects. In order to review the period encompassing almost four decades, the study conceives three sections of institutional history which can be linked to the activity of three outstanding personalities. These were the following theatre managers: Antal Fehérváry (between 1866–1872), Bogdán Korbuly (1874–1878) and Mór Ditrói (1887–1897). By making use of several insights related to the study of the era the second part concentrates on the professional group of actors through a few case studies. The analysis is based, on the one hand, on actors' social demography and the organization/functioning of actors' labor market, while on the other hand, on their socioeconomic roles as determined by their income. However, as opposed to theatre history research which has been generally focusing on celebrity/star actors/actresses, the present study attempts to increase knowledge about the unknown majority (choir singers, dancers) by looking at the group's main dynamics, and also at group composition on the basis of gender and theatre roles.

Profesiune teatrală și prestigiu la Teatrul Național Maghiar din Cluj în ultimele decenii ale secolului

Cuvinte cheie: Teatrului Național Maghiar din Cluj, organizare socio- economică și administrativă, secolul al 19-lea, profesia teatrală, prestigiu, producție artistică, organizarea pieței de muncă, demografia profesională, grupuri sociale, identitatea socială, specializare teatrală, distribuția de gen

Studiul analizează procesul de profesionalizare în rândul grupului de actori din compania Teatrului Național Maghiar din Cluj în contextul funcționării instituționale ale acestuia în ultimele patru decenii ale secolului 19.

Prima parte examinează atât evoluția conducerii instituționale și cât și cea a profesiei teatrale sub aspecte culturale, legale și economice. Având sarcina de a trece în revistă o perioadă de aproape patru decenii, studiul prezintă trei secțiuni distincte ce pot fi legate de activitatea a trei directori care au marcat evoluția istoriei teatrului maghiar din Cluj, și anume: Antal Fehérváry (1866–1872), Bogdán Korbuly (1874–1878) și Mór Ditrói (1887–1897). Referindu-se la câteva argumente ale istoriei sociale despre această epocă, a doua parte a studiului se concentrează asupra grupului profesional al actorilor prin câteva exemple individuale. Acestea din urmă vor fi analizate, pe de o parte, din perspectiva demografiei profesionale ale actorilor și a organizării

pieței de muncă ale actorilor, iar pe de altă parte, din perspectiva rolurilor sociale definite de veniturile realizate de către actori. Însă, spre deosebire de abordările istoriei teatrului – care în general se concentrează pe actori sau actrițe celebre, studiul de față ia în considerare și majoritatea necunoscută a profesioniștilor din teatru (membri de cor, dansatori) analizând compoziția grupului atât din perspectiva distribuției de gen cât și din cea a rolurilor jucate.

Pomogáts Béla

Standing by History – Sándor Reményik's Poetry

Keywords: Sándor Reményik, Hungarian poetry, national feeling, general human feeling

The paper presents the life and work of the outstanding Hungarian poet Sándor Reményik by analyzing two phases of his creative evolution. The volume of poems published under the title *Végvári-versek* [Poems from the Border Fortress] deals with the painful acquiescence of the Trianon Treaty by the Hungarian community. These poems had an awakening effect on Hungarian readers, even after the author itself distanced himself from the passionate rhetoric of this volume. Sándor Reményik's ideological and creative path has changed immensely in the following two decades of his creative work: in this study we will examine two of his following volumes, the first published in 1919, entitled *Segítsetek!* [Help me!] and the second published in 1940, entitled *Egészen* [Entirely], in the case of the latter, we will focus on one poem cycle: *Korszerűtlen versek* [Anachronistic poems]. The present paper aims to present the evolution how Sándor Reményik transforms from poet of hurt national feeling into poet of general human feeling.

Mărturie despre istorie – Lirica lui Sándor Reményik

Cuvinte cheie: Sándor Reményik, lirica maghiară, sentiment național, sentiment general uman
Studiul prezintă lirica poetului Reményik Sándor analizând două epoci din parcursul autorului. Poeziile volumului *Végvári-versek* au exprimat durerea maghiarimii cauzată de problematica legată de schimbarea politică ca urmare a tratatului de la Versailles și au avut un efect puternic asupra publicului chiar și după ce autorul s-a distanțat de retorica de un sentimentalism aspru din aceste poezii. Orientarea ideologică și poetică a lui Reményik s-a schimbat radical în următoarele două decenii. Cercetătorul analizează volumele *Segítsetek!* (din 1919) respectiv *Egészen* (din

1940) – mai ales ciclul *Korszerűtlen versek* din acesta din urmă. Din poetul sentimentului național rănit a devenit poetul umanismului universal.

Végh Balázs Béla

Sándor Makkai as a Poet

Keywords: poem of youth, decadentism, death poetry, love poetry, religion poetry, search of God, confrontation, later poems, poetical character

The presence of poetry in Sándor Makkai's works is like an underground stream, appearing from time to time, then disappearing for a longer period. However, taking in view Makkai's art of writing poetry, we have to consider that his poems are a way of self-creation as well as a modality of resolving tension. He cannot reach beyond experimenting in either of his periods of writing poetry. He abandons it before he would develop it to completeness. The real success in his literary career is brought by other genres: the novel and the essay.

Dávid Gyula

Letters of Miklós Bánffy in a Dossier of the Secret Police

Keywords: Miklós Bánffy, correspondence, Romanian Secret Police

The present paper aims to publish the family letters concerning the writer Miklós Bánffy which were seized and kept by the Romanian Secret Police. Also, the study wishes to integrate these letters into the general framework of contemporary Bánffy correspondence, as comprised in Ildikó Marosi's book, entitled *Bánffy Miklós estéje*. At the time of the letters – 1946/47 – Miklós Bánffy was living in Kolozsvár / Cluj, enduring "class struggle" and having no perspectives for the improvement of his social standing. Being noble-born, he has lost all chance of being published. Seeking employment, his wife, Aranka Váradi, an actress of the National Theatre moved back with their daughter Kátó to Budapest in December 1945.

Scrisori aparținând lui Miklós Bánffy în dosarul Securității

Cuvinte cheie: Miklós Bánffy, corespondență, România, Siguranța

Scopul principal al articolului este publicarea scrisorilor familiare ale lui Bánffy Miklós confiscate și păstrate în arhivele Siguranței. Un al doilea scop este integrarea scrisorilor în corespondența lui Bánffy publicată cu ani în urmă de către Marosi Ildikó în cartea *Bánffy Miklós estéje*. Bánffy

în 1946/47, în perioada în care scrisorile au fost redactate a trăit la Cluj, dar fiind de origine nobiliară în contextul luptei de clasă a pierdut posibilitatea de a publica și situația lui socială a devenit din ce în ce mai apăsătoare. Soția Váradi Aranka actrița Teatrului Național s-a mutat încă în decembrie 1945 cu fiica lor Kató la Budapesta încercând să-și găsească un loc de muncă.

Holler László

Chronology of the Earliest Hungarian Text Records and the Explanation of the Expression kyniuhhad Occurring in the Old Hungarian Lament of the Virgin Mary.

Keywords: earliest Hungarian text records, chronology, Old Hungarian Lament of the Virgin Mary

The results of the present paper are connected to the author's former study on the earliest Hungarian text records published in 2013: "Chronology and text-reconstruction: on the fundamental matters of the Königsberg Ribands discovered 120 years ago". (Nyelvtudományi Közlemények 109. 267–336.) By analysing the archaic word-forms occurring in the earliest Hungarian texts the author establishes the following absolute chronological order of these records:

Funeral Sermon and Prayer HBK probably 1160–1185; i.e. around 1173.

Miracle of the Virgin Mary SzMCs probably 1180–1205; i.e. around 1193.

Old Hungarian Lament of the Virgin Mary ÓMS probably 1200–1225; i.e. around 1213.

Old Hungarian Annunciation ÓAŰ probably 1275–1300; i.e. around 1288.

In the 3rd chapter of the present communication the author discusses a completely new explanation of the expression kyniuhhad occurring in the Old Hungarian Lament of the Virgin Mary. Contrary to former explanations, he concludes that it is a composite form: kyn + iuhhad, meaning 'pain subsides'. This explanation is in full agreement with the written form and fits perfectly to the text semantically as well.

Ipoteze despre cel mai vechi text literar maghiar și despre expresia kyniuhhad (Bocetul Sfintei fecioare în maghiara veche)

Keywords: texte maghiare vechi, cronologie, Bocetul Sfintei fecioare

Studiul prezintă rezultatele cercetărilor efectuate de autor privind fragmentele din Königsberg Ribands de la descoperirea cărora au trecut 120 ani”. (Nyelvtudományi Közlemények 109. 267–336.) analizând forma arhaică a cuvintelor se stabilește o cronologie absolută după cum urmează:

Cuvântare funerară și rugăciune HBK probabil între 1160–1185; i.e. data 1173.

Miracolul Sfintei Fecioare SzMCs probabil între 1180–1205; i.e. data 1193.

Bocetul Sfintei fecioare în maghiara arhaică

ÓMS probabil între 1200–1225; i.e. data 1213.

Salut de la îngerii în maghiara veche ÓAÜ probabil între 1275–1300; i.e. data 1288.

În capitolul al 3-lea autorul prezintă o interpretare absolut originală a expresiei *kyniuhhad* din Bocetul Sfintei Fecioare în maghiara veche arată că elementele component sunt: *kyn + iuhhad*.

Kovácsné József Magda

Fornames – Customs in a Székler Community

Keywords: first names, pool of names, debiting index of a name, name fashion: study of the most popular names, naming habits, sociolinguistic study

The current study describes the changing trends of choosing names for infants by the 2099 inhabitants of the village Capalnita, jud. Harghita, Romania, the place of birth of the author. The related anthropologic material was gathered and analyzed for the first time in 1968 by the same author. The set of criteria used in this study were as follows: 1. the statistic description of the current base of names used to name children, 2. the analysis of each name based on its frequency, 3. the frequency of the names, 4. overall analysis of the dynamics of the base, its internal change, 5. individual analysis of the 10 most frequently chosen male and female names, 6. the etymology of the newly used names, 7. the sociolinguistic analysis of the names. In 1968 the base of the names used by the parents to name children was composed by 120 names (56 names for woman, 76 names for man), while in 2008 there were found in total of 227 names (120 names for woman, 107 names for man). In 2008 the 10 most frequently used names for man were (in descending order): István, Lajos, Imre, József, László, Gábor, János, András respectiv Sándor, Attila, Ferenc. The 10 most frequently used names for woman were (again in descending order) were: Erzsébet, Mária, Anna, Katalin, Teréz, Margit resp. Rozália, Veronika, Ilona,

Julianna, Ildikó. From the study the author concludes that over the past 40 years there exists a positive trend, respectively that the variety of names used to name children in the village has diversified, the base of names used got enriched, their number got doubled.

Prenume maghiare contemporane din comuna Căpâlnița, Jud. Harghita

Cuvinte cheie: nume de botez, analiză sociolingvistică, convențiile de denumire, fondul de prenume, numele la moda, valoare de încărcare a numelor

Lucrarea prezintă sistemul prenumelor sincronice ale celor 2099 de locuitori din comuna Căpâlnița, jud Harghita, satul natal al autoarei. Materialul antropologic al comunei a fost cules și prelucrat prima dată de autor în anul 1968. Prenumele analizate în cadrul acestei lucrări au fost culese în 2008. Lucrarea caută un răspuns la întrebarea: ce schimbări au avut loc în obiceiurile alegerii prenumelor în comună după schimbările politico-sociale din 1989 din România.

Prenumele au fost analizate din următoarele puncte de vedere: 1. prezentarea statistică a fondului de prenume 2. analiza fiecărui element luat singur, în baza valorii de încărcare 3. frecvența numelor 4. analiza dinamicii fondului, deci a mișcării sale interne 5. studiul celor mai frecvente 10 nume de femei și de bărbați 6. etimologia numelor noi apărute 7. analiza sociolingvistică a prenumelor. Fondul de prenume a fost compus în 1968 din 120 de nume (56 nume de femei, 76 nume de bărbați), iar în anul 2008 au fost registrate în total 227 de nume (120 nume de femei, 107 nume de bărbați) în comună. Cele mai des întâlnite 10 nume de bărbați în ordinea descrescândă a frecvenței sunt: István, Lajos, Imre, József, László, Gábor, János, András respectiv Sándor, Attila, Ferenc. Cele mai frecvente 10 nume de femei sunt: Erzsébet, Mária, Anna, Katalin, Teréz, Margit resp. Rozália, Veronika, Ilona, Julianna, Ildikó.

Din concluziile studiului reiese o tendința pozitivă, respectiv de îmbogățire a fondului de prenume utilizate, în ultimele 40 de ani numărul prenumelor folosite dublându-se.